

DÜNYA TÜRK FORUMU WORLD TURKIC FORUM

Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023

Turkic Diaspora and Turkic World Vision 2023

Destek Veren Kurumlar

T.C. BAŞBAKANLIK
TANITMA FONU

2. DÜNYA TÜRK FORUMU

3 - 5 Nisan 2013

(STRATEJİK VİZYON BELGESİ)

TÜRK DIASPORASI VE TÜRK DÜNYASI VİZYON 2023

“Dünya Türk Forumu” (DTF), TASAM Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından projelendirilmiş ve 20-22 Ekim 2010 tarihinde İstanbul’da düzenlenen uluslararası niteliği yüksek ve geniş katılımlı bir toplantı ile kurumsallaştırılmıştır. 1. DTF Toplantısı’na, Türk dili konuşan bağımsız ülkeler ile Türk Diasporalarının bulunduğu ülkelerin de dahil olduğu 60 farklı ülkeden düşünce ve kanaat önderleri, sivil toplum ve düşünce kuruluşlarının yöneticileri, akademisyenler, Türkiye ve katılımcı ülkelerden ulusal parlamento üyeleri, Azerbaycan Diaspora Bakanı, Kosova Çevre Bakanı ve çeşitli seviyelerde protokol temsilcileri, Türk Konseyi Genel Sekreteri, TÜRKPA Genel Sekreteri, TÜRKSOY Genel Sekreteri, Dış Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, gözlemci diplomatik misyon temsilcileri ve ilgili uzmanlar ile medya temsilcileri katılmışlardır.

DTF tarafından ifade edilen “Türk Dünyası” kavramı, coğrafi ve kültürel olarak, tüm Türk soylu halkları kapsar ve Orta Asya ve Türkistan kavramlarından daha geniş bir anlamı ifade eder. **Türk Dünyası**; Orta Asya’ya ek olarak Türkiye, Avrupa, Kafkasya, Çin ve Rusya Federasyonu içindeki Türki bölgeler ile Türk diasporasını kapsar. Kavram aynı zamanda tüm Türk Cumhuriyetleri ile özerk Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarını ifade eder.

Ekonomik ve politik bir entegrasyon olarak “Türk Dünyası” konusunda da DTF’nin pozisyonu gerçekçi bir zemine oturmaktadır. Bu bağlamda günümüz dünyasında uluslararası hukuk ve politikanın kendine özgü koşulları, bölgesel ve küresel ortam vb. nedenlerle DTF’nin entegre bir Türk Dünyası hedefi söz konusu değildir. Ancak bu durum, tüm Türk Cumhuriyetleri, özerk Türk devlet ve toplulukları ile “Türk Diasporası” arasında özellikle de sivil toplum zemininde iş birliği temelinde karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesine engel değildir.

DTF, Türk kültür alanı ve dolayısıyla Türk Dünyası içerisinde etkileşimin artırılması; siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda iş birliğinin geliştirilmesi; problemlere yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi, küresel ölçekte barış, demokrasi ve istikrarın tesisi konularına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

DTF'nin amaçları, kapsamı, işleyişi ve örgütlenme yapısı; “**Türk Konseyi, Türk Diasporası ve Sosyoekonomik İş Birliği**” ana temalı 1. Toplantı’da kabul edilen “**Dünya Türk Forumu Sonuç Deklarasyonu**” ile ortaya konmuştur. DTF'nin bundan sonraki çalışmalarına da yön vermesi öngörülen İstanbul Deklarasyonu’nda öne çıkan hedef ve hususlar şunlardır:

- * Dünya Türk Forumu katılımcısı ülkeler ve diasporalar arasında iş birliği gerçekleştirilebilecek alanların tespiti için çalışmaların yapılması
- * DTF'nin çalışmalarında hem katılımcı kişi ve kurumlarının ülkeleri hem de Türk Dünyası'nın ortak yararına birlikte çalışma zemini oluşturulması
- * Forum’da, DTF katılımcısı kişi ve kuruluşların etkin iş birliği gerçekleştirmeleri için ortak bir eylem planını tespit etmeleri; bunun için DTF katılımcıları arasında yeterli ve etkili düzeyde işlev yapacak bir uluslararası iletişim ağının kurulmasının sağlanması
- * Türk Dünyasında uluslararası iş birliği ve koordinasyon amacıyla iletişim ağı olarak Türkçe, İngilizce, Özbekçe, Kırgızca, Azerice, Kazakça, Türkmençe dil ve lehçelerinde www.dunyaturkforumu.org adresinden yayın yapacak bir internet portalı kurulması
- * Ortak platform ve eylem planı çerçevesinde, işbirliği ve eşgüdümü temel alan bir yaklaşımla çeşitli konularda çalışma gruplarının yanı sıra bir “Ak Sakallılar Grubu” ve “Ağ Temas Grubu” oluşturulması
- * Çalışma gruplarının yılda en az bir defa toplanarak tespit edebilecekleri eylem programları çerçevesinde yapılması gerekenleri planlamaları, gerçekleştirilecek etkinlikleri yönlendirmeleri ve yılda bir düzenlenecek Dünya Türk Forumu’nun koordinasyon ve gündeminin oluşturulmasına katkı sağlamaları
- * Kurumsallaşmanın her yıl aşamalı, sağlıklı ve sürdürülebilir olarak genişlemesi
- * Dünya Türk Forumu kurumsalı altında somutlaşan bu sürecin karar alıcılara ve Türk Konseyi dâhil uluslararası kuruluşlara katkı sağlayabileceği
- * Sürecin yönetiminin **Türk Konseyi Genel Sekreterliği ve Dış Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı** ile birlikte ilgili ülkelerin otoriteleriyle danışma halinde yürütülmesi
- * Dünya Türk Forumunun yükselen tehditler ve riskler üzerinde karşılıklı iş birliği yapılması ve lehçelerin korunması kaydı ile ortak iletişim dilinin yaygınlaştırılması
- * Çok taraflı sürdürülecek kurumsallaşma ve etkinliklerle birlikte kurumlar arasında ikili iş birliklerinin önemi
- * Forum’un tekrarlanacak yıllık toplantılarına ev sahipliğinin tüm katılımcı ülkelere açık olduğu deklare edilmiştir. Dünya Türk Forumu’nun yönetimi için **Genel Sekreterliğinin İstanbul’da olması** konularında genel bir uzlaşa sağlanmıştır. İlk Toplantı’nın gerçekleştirilmesinin ardından **Dünya Türk Forumu Genel Sekreterliği** görevi **Dr. Almagül İSİNA** tarafından yürütülmektedir.

Yine 1. Forum'un sonuç deklarasyonuna göre kurulan Akil Kişiler Kurulu ilk toplantısını 2.Forum'dan hemen önce gerçekleştirecektir. Süreçte katılacak yeni üyelerle son halini alacak olan kurul aşağıdaki duayen isimlerden oluşmaktadır.

Büyükelçi Halil AKINCI, Türk Konseyi Genel Sekreteri

Prof. Dr. Ahat ANDİCAN, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi , Devlet Eski Bakanı

Hakkı ATUN, Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Üyesi, KKTC Eski Başbakanı

Dr. Veyis GÜNGÖR , Avrupalı Türk Demokratlar Birliği Başkanı, Hollanda

Prof. Dr. Hakkı KESKİN, Almanya Türk Toplumunu Onursal Başkanı, Almanya

Prof. Dr. Kadırali KONKOBAYEV, Kırgız - Türk Manas Üniversitesi Öğretim Üyesi, Kırgızistan

Prof. Dr. Onur Bilge KULA, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü

Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ, Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi

Anar RIZAYEV, Yazarlar Birliği Üyesi, Azerbaycan

Olcas SÜLEYMENOV, UNESCO Kazakistan Daimi Temsilcisi, Yazar, Kazakistan

Prof. Dr. Vamık VOLKAN, Virginia Üniversitesi Zihin ve İnsan İlişkileri Merkezi, ABD

Prof. Dr. Nadir DEVLET, İstanbul Ticaret Üniversitesi

2. DÜNYA TÜRK FORUMU - 2013

"Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023"

2. Dünya Türk Forumu (2. DTF) Ana Teması "**Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023**" olarak tespit edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde TASAM tarafından sürdürülen Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023 projesi, çok yönlü ve kapsamlı bir proje olarak sadece Türkiye'yi değil, Türk dünyasını da yakından ilgilendirmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. Yılında daha müreffeh, daha demokratik, daha barış içinde ve daha güçlü bir Türkiye, küreselleşme ve bölgeselleşme eğilimlerinin eş zamanlı olarak yaşandığı günümüzde öncü bir rol üstlenilmesinin de gereğini yerine getirme çabası içindedir.

2023 konusunda yapılacak çalışma ile hem Atatürk'ün belirlediği "Muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkmak" ve "**Yurtta Barış, Dünyada Barış**"ın tesis edilmesinde Türkiye'nin aktif ve etkili bir rol oynaması hedefleri bakımından ulaşılan mesafe tespit edilecek, hem de bu hedeflere ulaştıracak stratejilerin belirlenmesi söz konusu olacaktır.

Proje'nin himayesini üstlenen Sayın Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül'ün de isabetle ifade ettiği gibi, hâlihazırda uluslararası sistemin üç boyutlu bir "eksik denge" halinde olduğu, söz

konusu “eksik denge” halinin “siyasi”, “iktisadi” “beşeri” boyutlu “açık”lardan (*deficit*) kaynaklandığı değerlendirilebilir. Stratejik ve siyasi bakımdan tecelli eden “eksik denge”nin temel sebebi, Soğuk Savaş’ın ardından yeni bir uluslararası düzenin kurulamamasıdır. Günümüzde Soğuk Savaş’ın dehşet dengesinin yarattığı dinamiklerle yola devam edilmesi mümkün değildir. Hâlihazırda uluslararası güç dengesi, ne “tek kutuplu”, ne “çok kutuplu” ne de “kutupsuz” bir nitelik arz etmektedir. Ancak bugün artık barış, istikrar, huzur ve refahın yolu, demokratik değerler ve insan hakları standartlarının yükseltilmesinden geçmektedir. Hukukun üstünlüğünün yerleştirilmesi, siyasi çoğulculuk, eşitlik, farklılıklara saygı gibi değerlerin keza göz ardı edilmesi mümkün değildir.

Türkiye’nin büyüklüğü, ekonomisi, bölgesel konumu, küresel alandaki varlığı gibi nedenlerle "Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023" konsepti, sadece Türkiye’yi değil, bütün Türk dünyasını ve diasporalarını yakından ilgilendirmektedir. Burada geliştirilecek stratejilerin bütün Türk dünyasında ve diasporalarında önemli bir sinerji yaratması ihtimali yüksektir. Dolayısıyla **2. Dünya Türk Forumu**’nun bu stratejinin geliştirilmesine Türk dünyasının ve diasporalarının katkısını almak amacıyla "**Türk Diasporaları ve Türk Dünyası Vizyon 2023**" ana teması ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Dünyada, özellikle de bölgemizde son derece önemli değişimler yaşandığı bu günlerde, "**Türkiye'nin Stratejik Vizyonu 2023**" projesi özel bir anlam kazanmaktadır. Türkiye; hem kendisi hem de bölgesi için, kısa vadeli politik davranışlarla yetinemez. Bu amaçla orta ve uzun vadede nasıl bir Türkiye, nasıl bir bölge ve nasıl bir dünya konusunda yoğun çalışmaların yapılması bir zorunluluktur. Bu aynı zamanda Türkiye’nin bölgesel ve küresel bir sorumluluğudur.

Kuşku yok ki “2023”; sembolik bir hedefi ve stratejiyi ortaya koymaktadır. Ancak “2023”, stratejinin zaman boyutunu somutlaştırmak bakımından önemli bir imkan da sağlamaktadır. “2023” bir “tamamlanma/bitiş” anlamına gelmemektedir. 2023’e kadar oluşturulacak zihinsel, kurumsal ve siyasi altyapı 2050’leri, 2071’ler, 2123’leri belirleyecektir. Bir motivasyon unsuru olarak belirlenmiş olan “2023” için önümüzde 10 yıllık bir süre bulunmaktadır. Bilindiği üzere kardeş Türk Devletleri için de 2023, bağımsızlıklarının 30. Yılı ve sonrası vesilesi ile anlamlı bir tarihtir.

Gerek dış politika alanında, gerekse siyasi, ekonomik, teknolojik ve sosyokültürel alanlarda belirlenen hedeflere ulaşılması, ancak var olan sorunlara değil, vizyona ve hedefe odaklanan stratejilerin tüm kurumlar arasında eşgüdüm sağlanıp uygulanması ile mümkün olabilir. Bu noktadan hareketle, belirlenen hedeflere ulaşacak güçlü bir Türkiye'nin, uluslararası alanda da sözü geçen saygın bir aktör olmaması için hiçbir neden yoktur. Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yılında sahip olduğu tarihi ve kültürel miras ile Türkiye; özellikle iki kutuplu dünyanın

sona ermesi üzerine gittikçe istikrarsızlaşan bir bölgede demokratik, insan haklarına saygılı, yaşam standartları yüksek, teknoloji üreten, dinamik ve eğitim kalitesi yüksek genç nüfusa sahip küresel bir aktör olarak, hem bölgesel sorunların çözümünde uzlaştırıcı bir güç hem de örnek alınması gereken bir ilham kaynağı olacaktır.

2. DTF Toplantısı'na Türk Dünyası'ndan diplomatlar, üst düzey devlet görevlileri, politikacılar, düşünce kuruluşları, sivil toplum temsilcileri, uzmanlar, akademisyenler ve medya mensuplarının katılımı ile gerçekleşmesi öngörülmektedir. 1. DTF Toplantısı'nda olduğu gibi, bu Forum'a da Türk Dünyası'nın hem coğrafi anlamda hem de aktörler bakımından bütün kesimlerinin katılması hedeflenmektedir.

Türkiye'deki siyasi temayül, istikrar ve ekonomik alandaki gelişmeler ile küresel ve bölgesel gelişmeler, son dönemde Türkiye'nin etkinlik ama aynı zamanda sorumluluk alanını genişletmiştir. K. Adenauer'in **“dış politika önce içeride yapılır”** sözleri ile ifade ettiği gibi, Türkiye'nin bölgesel ve küresel politikada pay sahibi olmasında hiç kuşku yok ki iç gelişmeler önemli rol oynamıştır. Her ne kadar iç politikada, ekonomide ve dış politikada henüz ciddi yapısal sorunlar olsa da, gelişmelerin hızı, Türkiye'nin potansiyeli ile bir araya geldiğinde umut verici ve dikkat çekici olmaktadır. Yakın ve orta vadede de bu etkinliğin devam edeceğinden kimsenin kuşkusu yoktur.

Dış politikada aktif pozisyon alma çabası ve çeşitlenme, bölgede Tunus ile başlayan ve Mısır, Yemen, Libya, Suriye ile devam eden büyük dönüşümde de Türkiye'ye özel görevler yüklemektedir. Ancak bunun son derece zor ve karmaşık bir süreç olduğu, Türkiye'nin mevcut kapasitesi ve rekabet içindeki diğer siyasi aktörleri dikkate alarak dengeli bir süreci yürütmek zorunda olduğu da açıktır. Türk iç politikasındaki birikimin son dönemdeki gelişmelerle birlikte Bölge'de bir **“model”** olarak tanımlanması çekici gelse de, gerçekçilik zemininden uzaklaşmamak gerektiği de açıktır. Bu bağlamda Türkiye'deki başta siyasi kadrolar olmak üzere bütün kurum ve kuruluşların **“model”** gösterilme gururunu yaşarken, asıl olarak hedeflenen **“muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkma”** konusundaki çabasını göz ardı etmemesi gerektiği açıktır.

Hiç kuşku yok ki Türk Dünyası'nda öncü ülke ve kuruluşların küresel ve bölgesel başarıları, diğer ülke ve kurumlara da güç vermektedir. Ancak bu durumun hassas dengelerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bu anlamda iş birliği zemininin ülkesel ya da kurumsal bir egemenlik mücadelesine dönüşmemesine özel gayret sarf edilmelidir. Ulusal çıkarların farklılığına saygı gösterilmeli, bütün güçlerin ve karar verme hakkının merkezileştiği hiyerarşik bir yapının gelişmesine izin verilmemelidir. Ancak aynı zamanda iyi niyet zemini üzerinde tesis edilecek olan iş birliğinin, ortak çıkarların belirlenmesi ve üzerinde çalışılması için de imkan sağlayacağı, bazen bazı ülke ya da kurumların ön plana çıkmasından da

rahatsızlık duyulmaması gerektiği açık biçimde dile getirilmelidir. Liderlik uluslararası ilişkilerde de son derece önemli bir değerdir. Bu değer gerçekçi bir zeminde bütün iş birliği yapılan ülkelerin çıkarlarına katkı sağlayacak şekilde değerlendirilmelidir. Bütün bunlar güven tesisinin özel bir önemde olduğunu ortaya koymaktadır.

2. Dünya Türk Forumu'nun "Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023" ana teması altında hem Türkiye konusu analiz edilecek, hem de çevre ülkeler başta olmak üzere geniş çevredeki komşular ve Türk dünyasının sürece vereceği katkı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede Ermeni diasporalarının 2015'e yönelik konsantrasyonu da ele alınacaktır.

2. DTF'de 2023 vizyonuna katkı bakımından **"20. Yılında Türk Cumhuriyetleri"** ile ise **"50. Yılında Türk Diasporası"** konuları özel bir yer tutacaktır. Burada 1990-1991'de bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetlerinin 20 yıllık küresel, bölgesel, etnik, dinsel, demografik, ekonomik, kültürel tecrübeleri ele alınacaktır. Kuşkusuz bu konuda başından beri önemli bir konumu ve politikası olan Türkiye'nin bu ülkelere yönelik politikaları da ayrıntıları ile ele alınacaktır. Çalışmalarda öncelikle bir durum tespiti, ardından da mevcut kapasite ve iş birliği potansiyelinin gelecek perspektifi mercek altına alınacaktır. Bu başlık altında Ermeni diasporalarının 2015 stratejisi de ayrıntıları ile ele alınacaktır.

Benzer biçimde 1950'li yılların sonuna doğru, özellikle de 1961'de Almanya ile yapılan işgücü anlaşması ile başta Avrupa olmak üzere dünyanın farklı sanayi ülkelerine göç eden Türkiye kökenliler artık sayısal ve niteliksel özellikleri ile son derece dikkat çekici bir topluluğa dönüşmüştür. Halen bütün dünyada 6 milyonun üzerinde Türkiye Cumhuriyeti çıkışlı göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Bunların büyük bir bölümü, yani 5 milyonu Avrupa'da, neredeyse yarısı ise (3 milyonu) Almanya'da yaşamaktadır. AB ülkeleri içinde yaşayan ve artık buldukları ülke vatandaşlığını alan, yani bir başka deyişle AB vatandaşı olan Türklerin sayısı 2,5 milyon olarak tahmin edilmektedir. Türk göçmenlerin sadece sosyal anlamda değil, aynı zamanda Türkiye ve Türk dünyası için son derece önemli bir politik boyut kazandığı açıktır. 50. yılında bu göçmen kitlenin bir diaspora niteliği taşıyıp taşımadığı, ne gibi özellikleri olduğu ve ne tür bir potansiyel sunduğu da gelecek perspektifi konseptinde 2. DTF'de ayrıntıları ile ele alınacaktır. 2 DTF Toplantısı'nda dünyanın yeni ve her alanda gelişen aktörü olan **"sivil toplum"** hem Türkiye'de ve Türk Dünyasında, hem de diasporada nasıl bir işlev üstlenmektedir, ne tür sorunları vardır ve ne gibi katkıları olabilir konusu da özel olarak ele alınacaktır.

2. Dünya Türk Forumu Ana Teması, Alt Temaları, Alt Başlıkları

Ana Tema

"Türk Diasporası ve Türk Dünyası Vizyon 2023"

Alt Temalar

Türk Dünyası ve Türk Konseyi 2023 Vizyonu

Türk Diasporaları 2023 Vizyonu

- Avrupa
- Amerika
- Asya

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Vizyon 2023

Bağımsızlıklarının 30.yılında Türk Devletleri ve Vizyonu

- Azerbaycan
- Kazakistan
- Kırgızistan
- Özbekistan
- Türkmenistan

Vizyon 2023, Gelecek Yüzyılın Stratejisi?

Küresel Kamu Diplomasisinde Türk Diasporası 2023 Perspektifi

- Ermeni Diasporaları Vizyon 2015 ve Türk Diasporaları Vizyon 2023

Alt Başlıklar

- 2023'ün Esasları Nelerdir?
- Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin 20 Yılı: Siyasi, Ekonomik, Sosyal, Kültürel
- Türkiye ve Bağımsız Türk Cumhuriyetleri İlişkilerinde Bilanço ve Yeni Arayışlar
- Ermeni Meselesi, Türkiye - Ermenistan İlişkileri ve 2015
- Türk Dünyasında Demokrasi ve İnsan Hakları Perspektifleri
- Enerji Güvenliği, Enerji Arzı ve Türk Dünyasının Sunduğu Fırsatlar-Riskler
- Güvenlik Politikaları ve Türk Dünyası
- Türk Dünyasında Sivil Toplum İnisiyatifi ve İş Birliği
- Bağımsız Türk Cumhuriyetleri ve Bölgesel - Küresel Aktörler
- Yurtdışındaki Türklerin 50. Yılı: Bilanço - Kazanımlar - Sorunlar
- Avrupa Türklerinin Diasporalaşma Süreci ve Türk Dış Politikasına Etkisi
- Küresel ve Bölgesel Sorunların Türk Dünyasına Yansımaları
- Türk Dünyasında STK'lar ve Sivil Toplumun Gelişimi Önündeki Sorunlar
- Eğitim - Bilim - Kültür Alanında İş Birliği ve Türk STK'ların Rolü
- Yabancı Düşmanlığı, Sosyal Dışlanma ve Türk Diasporası
- Sosyal medya başta olmak üzere teknolojiye ve Türk dünyasına etkileri.